

Martina Potisk

Anja Golob: Didaskalije k dihanju.

Ljubljana: samozaložba, 2016.

Didaskalije k dihanju se bralcu nasmihajo kot skodelica najslajše vroče čokolade, ki jo vsekakor velja izpiti na dušek. K temu pripomore predvsem njihova blagglasna intonacija, ki pa si je pesniški subjekt ne jemlje zase, marveč skoznjo “samo” sestavlja svoje pomene, premene in okruške. Pesmi so zatorej deležne razvejenega toka podob in asociacij, na ozadju katerega se ironična intelektualiziranja in aforistične domislice posrečeno povezujejo z intimno artikulacijo sentimenta. Takšna govorica po eni strani snuje revizijo kolektivnega človeškega bitja, po drugi strani pa razkriva premnoge zasebne tegobe pesniškega subjekta, ki pod plaščem iskrenosti ostro razijo bralčevega duha. Kajti Anja Golob se z zavidljivo mero zbranosti in brez kakršne koli pristranskosti (ali prevzetnosti) trudi barvati drobne osebne dogodke, doživlja in trenutke z odtenki občečloveške postmoderne kaotičnosti. Nič čudnega torej, da so gostobesedne izpovedi (ženskega) pesniškega subjekta prežete z drobci praznine, samote in žalosti, zaradi česar pred bralcem obvisijo kot polnokrvna metonimija današnjega brezobzirnega časa.

Kljub izvotljeni erotiki, kot jo sicer poznamo že iz pesniškega opusa Maje Vidmar, se mlada pesnica Anja Golob odlično izmika sleherni bivanjski paradoksaliki in brezizhodnosti. Njeni najbolj čislani vrednoti sta

namreč življenje in svoboda, ki se nepreklicno združujeta pod okriljem pristnega otroškega začudenja, edinega zmožnega “gledati stvarjem strmo / v oči tudi ko pravzaprav / predvsem ko bodejo”. Že res, da je infantilna naivnost pogosto mati norosti, vendar pa Anja Golob (“daj daj anja / neizbežno si naivna”) dobro ve, da njen pesniški subjekt “ni nor, samo živel bi rad, in za življenje vse tvegaj, brez kajti”. *Didaskalije k dihanju* zatorej zvenijo kot prvinska, enovita in hkrati smrtno resna igra besed, kakršna “zahteva pač pogum skrb / prav nič naključen smisel za humor”. Kajti pričujoča poezija Anje Golob je resnično ena sama “zagamana zagnanost skratka boj”, ki prek nepretenciozne samoironije in otroško naivnega pogleda na svet goreče zagovarja pozitivne nianse bivanja. Pesnica k temu ves čas pristopa zelo premišljeno, običajno tudi s pomočjo spontanega rušenja pravopisnih norm in nič manj spretnega uvajanja velikih tiskanih črk v kombinaciji s pismenkami in nelatiničnimi pisavami. Kot taki se ji že skraja posreči “deti svileni otroški koder” na čelo ošabnega stoletja, s čimer bralcu na svoj iskren in nevsiljiv način pokaže, da še “obstajajo ljudje / ki grejo in skočijo / in je takoj ΠΟΛΟΣ”.

Pesniški svet *Didaskalij k dihanju* je begotnega in notranje ambivalentnega ustroja. Gre namreč za poezijo dojemljivega uma, ki odkrito negotuje nad družbeno apatijo, pri tem pa svoje bistvo išče v navzkrižnem osmišljanju intimnega in občega. Ker se največkrat osredinja na kategorijo zasebnega kroga, nehote ustvarja občutek odmaknjenega in obrobnega delovanja. To se sicer dobro ujema z nekonfliktnim značajem pesniškega subjekta, a kaj, ko se obenem kontradiktorno bije z neverjetno gibkostjo pesničinega izrazja. Pa vendar Anja Golob niti tokrat ne brcne mimo; njena pesniška drža bralca neprestano nagovarja s tanke mejne črte, kjer človeška eksistenca ni nekaj strogo enoznačnega ali predvidljivega, temveč je fluidna zmes moči in šibkosti, plime in oseke, bitnosti in ničnosti, zmage in poraza. Ne nazadnje se je po padcu (še posebno metafizičnem) treba pobrati že zato, ker “je smer samo ena in ista za vselej”, saj zmeraj vodi strmo navzgor, proti svetlobi.

Privlačnost *Didaskalij k dihanju* izhaja iz dejstva, da pesnica v njih angažirano pretresa mnoge že zdavnaj pozabljene življenjske resnice, pri čemer aktualne družbene poudarke še dodatno začinja z obilico humorja in ironije. Tukaj prihaja najbolj do izraza poetika senzibilnega pogleda, ki kakor prabitna svetloba presnavlja vse, kar je kolikor toliko temačno, skrito in zlagano. Kljub temu pa pričujoča pesniška zbirka niti najmanj ne beži pred rezkimi in grenkastimi gibi besed, temveč si z njimi vred ponosno ogleduje osrčje prostora, ki ga običajno imenujemo tragika človeške eksistence.

Bralca tako pričakajo nerimani in smiselno razgibani verzi, iz katerih se druga za drugo izlegajo brbotave prispodobe zevajočega življenjskega "dihanja". Z njimi najizraziteje dialogizirajo simultani verzni prestopi ter ritmično pogojene inverzije in pomenske interpolacije. Precej več je sicer izglagolske metaforike in razvezanega monologa, pod okriljem slednjega pa se nezadržno kopičijo, kombinirajo in premenjujejo najrazličnejše emocije. Zlasti na obnebu erotično-bivanjske tematike, torej tam, kjer verz postaja čedalje daljši in drznejši, se porajajo zelo jasne asociacije, ki bralca še tesneje ovijajo s plaščem prosojne minljivosti in osamljenosti. Ker imajo velik pripovedni potencial, se izvrstno prilagajo izrazu "didaskalije", pri tem pa brez ovinkarjenja pripovedujejo "zgodbo" pesničinega zrenja v svet. Kajti kot je znano, vsako "življenje / potrebuje / ogledalo / res pa je res / tudi obratno".

Zdi se, da *Didaskalije k dihanju* še posebej ponosno poudarjajo neločljivost pesniškega erosa in tuzemske ravnine bivanja. Nič čudnega, da vse, česar se dotaknejo, deluje kot emblematicni podaljšek bivanjskega hedonizma, tako zelo rahlega in krhkega, da niti enkrat samkrat ne doseže stabilnejšega eksistenčnega naklona. Pesniška zavest Anje Golob ravno zato nase prižema tri ključne mejne "situacije", odsotnost, molk in tišino, pri tem pa ne odobrava nikakršne iluzije ali poneverbe, saj ji je popolnoma jasno, da je "prava" poezija zmeraj trdna, celotna in organska, da je torej tudi smrt in nič. Ko se pesmi Anje Golob izrekajo o smrti, si svojo pot klešejo po meri življenja, ko zagledajo nič, se mu zlovešče rogajo s svojo bitjo. Tako se zlagoma navdajajo z zvenenjem avtonomnega glasu, na njegovem obrazu pa ne iščejo bahavih ali samovšečnih potez, temveč predvsem tisto "nekaj", kar se jim že od nekdaj zdi tuje in zamolčano.

Formalno jedro *Didaskalij k dihanju* sestavljajo zdajci kratki in natrgani verzi z največ štirimi besedami, večinoma glagolskimi izpeljavami, zdajci dolge in podredno bogate "povedi", ki delujejo kot neprodušno zaključne celote. Pesmi zasedajo različne položaje in perspektive tudi zato, da bi prek njih mogle utrjevati esenco sveta, ki jo po analogiji s pesničnima prejšnjima zbirkama, *V roki* (2010) in *Vesa v zgibi* (2013), izmenjaje dograjujeta tretjeosebni in prvoosebni subjekt. A kakor da bi se Anja Golob želela otresti poetološkega "predalčkanja" s strani strokovne kritike, si za razliko od svoje predhodne poetike omisli tehniko induktivnega nizanja prispodob. *Didaskalije k dihanju* tako dajejo prednost intimnemu premisleku in enkratnemu nagovarjanju drugosti pred ostrejšo ironijo in feminističnino mislijo. Kritična distanca, s katero pesnica pogosto osvetljuje najtemačnejše tendence bivanja, je sedaj poistovetena z zavestjo, da "James popolni

/ Bond ni imel prav, ko je reševal svet, / namesto da bi reševal človeka, človeka / za človekom, in vezal znova enega za drugim / enega z drugim". Bolje bi namreč bilo, ko bi "sedel doma in pletel makrame", morebiti celo takšnega, kakršnega s svojim peresom-tušem večje izrisuje likovna "botra" pričujoče zbirke, Kaja Avberšek.

Didaskalije k dihanju so v celoti zastavljene skrbno in premišljeno, kot da bi Anja Golob skušala z vsakim njihovim trzljajem pokazati, da ji poetično izrekanje ni bilo usojeno zaman. Ta nemirna in nedomišljava drža pa jo hkrati dela pesnico z veliko začetnico, domala edino pripadnico najmlajše slovenske pesniške generacije, ki ji je mar, kaj porečejo njeni bralci. Zato bralca zmeraj znova nagovarja kot sebi enakega, drami in osvaja ga prek preprostega in priljudnega pesniškega izrazja, ki je ravno tolikanj (ne) hermetično, da je umljivo tudi "nepoznavalcu". Če k temu prištejemo še pesničin nezgrešljiv občutek za detajl in bivanjske tresljaje ter vizualno izvedbo in medbesedilne podtone pričujoče zbirke, potlej je jasno, da so *Didaskalije k dihanju* do zadnjega verza vredne prislužene Jenkove nagrade. Četudi se marsikje bližajo (preveč) prozorni in dolgovezni izpovedi, ostajajo namreč ena redkih zvezd jutranjic na slovenskem pesniškem obnebju, ki sijejo v smeri pristne človečnosti in človekove etične integritete. *Didaskalije k dihanju* se namreč ne ustavijo pred duhovno poroženostjo tega sveta, temveč se ji odločno postavijo po robu s svojim uravnoteženim zajemanjem zraka. Kot take pa seveda niso nikakršen odraz moralčnega balansiranja med dobrim in zlim, temveč predvsem odvod zavedanja, da se v vsakem izmed nas skriva tisti kozmični "vates", ki že od nekdanj poganja kolesje sveta. Le znati ga je treba najti. Kdor pa tega "ne zmore / naj ne lazi za poezijo / ne bo mu dala / niti pomotoma".